

SPIRITUL SATULUI ROMÂNESC – FACTOR AL IDENTITĂȚII NAȚIONALE

Niculina MERCEANU¹

merniculina@yahoo.com

ABSTRACT: The article is dedicated to the Romanian village – „Centre of the Universe”, seen from the perspective of childhood, lived in compliance with the canons and unwritten laws of the village, highlighting the important role of the family, school, church and society in upbringing and child rearing. The village is seen as a geographic, psychological and social unit, with people living in close communion. The Third Millennium Society brings about major changes and transformations in the Romanian village, leading to a crisis both in practical and spiritual terms. In the context of EU integration, the Romanian village represents the national identity factor by preserving the customs and traditions, the song, the garments, and the popular dance etc., demonstrating the still living creative spirit of the nation that lives in this „Centre of the Universe” which is the Romania village.

KEYWORDS: the Romanian village, centre of the Universe, local colour, heritage, identity, collectivization, crisis

O întoarcere la vârsta copilăriei se cuvine fiecăruia dintre noi cei care ne-am născut și am crescut la sat urmând firesc cursul vieții, evoluția noastră în timp dar cu ochii și inima rămase la locul unde ne-am născut.

Anul 2019 dedicat satului românesc constituie un elogiu adus acestui „colț de rai” al copilăriei cu jocurile de copii, cu amintirile din adolescență, cu educația sporită în școli, cu bucuriile sărbătorilor și obiceiurilor rându-ite de către biserica satului sau urmate după legi nescrise, transmise din generație în generație, din vechi timpuri și până astăzi.

Satul românesc privit retrospectiv cu ochii de copil din anul 1950,

¹ Profesor gradul I, jurnalist, membru al UZPR, membru al UCIMR; președinte, fondator al Asociației Culturale „La noi la români”; membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

a urmat firesc transformări în pas cu timpul. Educația școlară îmi oferă posibilitatea de a face o trecere în revistă a perioadei de 69 de ani a evoluției satului din partea de sud a țării al cărui hotar este vegheat de către Dunărea cea bătrână. Familia, școala, biserica și societatea au avut un rol dominant în formarea și educarea unui copil. Cei șapte ani de acasă reprezintă "mira- colul" prin prisma căruia pornim să cunoaștem lumea, școala ne descoperă idealul pe care trebuie să-l urmăm, biserica ne oferă încrederea în puterile proprii, în lungul drum ce-l avem de parcurs. Memorabil mi-a rămas acel joc de copii „Țară, țară vrem soldați!” care mi-a stârnit dorința de competiție, m-a făcut să privesc lumea cu alți ochi, să înțeleg ce cale trebuie să-mi aleg, paralel cu trecerea timpului. Imaginea „carului cu boi” în drumul către câmpul ce urma a fi muncit pentru a oferi pâinea cea de toate zilele, aburul pământului în respirația dimineții, mângâierea soarelui în apus, au fost aureolate de studiul marilor poeți și scriitori: Mihai Eminescu, George Coșbuc, Octavian Goga, Lucian Blaga, vasele Alecsandri, Liviu Rebreanu, Nicolae Labiș, Tudor Arghezi.

Satul ca unitate geografică, psihologică, socială, cu oamenii trăind într-o strânsă comuniune, este supus evoluției timpului. Trecerea la o nouă societate, implică o reevaluare a gândirii. Urmând colectivizarea, țăranul este deposedat de sursa lui de existență-pământul, urmează o industrializare susținută, se dezvoltă sistemul educațional ducând la creșterea rolului școlii, determinând dorința familiei de a-și vedea copilul școlit. Satul începe să se depopuleze, să îmbătrânească, pierderea cea mai mare fiind în planul relațiilor morale. Privind către oraș, satul tot își mai păstrează tradițiile, ocupațiile, meșteșugurile, credința în valori morale, spiritul este încă viu.

Ce oferă orașul?

Crescut pe asfalt „cu cheia de gât”, copilul este lipsit de acea copilărie de la sat, devine repede matur, responsabil în limitele impuse de civilizație.

Transformarea, schimbarea societății mileniului III, duce la schimbări și transformări majore în satul românesc. Plecarea tinerilor din țară în căutarea unui loc de muncă, a unui trai mai bun, duce la schimbarea concepțiilor uneori evolutive, alteori involutive. Depopularea satului se accentuează. Numărul elevilor în școli scade vertiginos, unele școli se definesc, apare analfabetismul, dispar meșteșuguri și tradiții. Cei plecați asimilează noi culturi, obiceiuri și tradiții, influențe în ținuta vestimentară, în gastronomie, apar preocupări mai puțin ortodoxe.

Limba și graiul vorbit încep să fie infestate cu noi trmneni străini limbii române. Relațiile interumane încep să se deterioreze „se observă o izolare, o înstrăinare a oamenilor, un rol nefast revenind uneori mass mediei, teh- nicii moderne.

La vizita sa din acest an în România, Papa Francisc afirma printre altele că românii plecați peste hotare, au contribuit la dezvoltarea țărilor în care au ajuns, reușind și acasă să-și creeze condiții materiale mai bune. Noile case apărute în această perioadă, duc la părăsirea arhitecturii tradiționale, fiind considerată depășită. Nemaiținându-se cont de specificul local, oamenii își construiesc și își zidesc garduri înalte adevărate cazemate, noțiunea de familie începe să fie considerată neimportantă. Tinerii se jenează să spună că s-au născut la sat, invocând localități urbane aflate în vecinătatea satelor mergând până la a nu le mai fi „drag de a fi români”. Unele obiceiuri ca de exemplu „nunta” oragnizată cu prilejul întemeierii unei noi familii, au devenit adevărate spectacole cu elemente din cultura altor popoare. Folclorul muzical românesc-cântecul propriu zis, începe să fie denaturat, acel „foaie verde” fiind înlocuit cu pseudo creații care au poet și compozitor, menționat. Termenul de „folclor” își găsește originea în limba engleză (folk= popor și lore= știință, înțelepciune) și reprezintă totalitatea producțiilor muzicale, literare, artistice, coregrafice, mimice, și dramatice create de masele populare și răspândite în rândurile acestora, autorul fiind anonim. Noțiunile de familie, patrie, patriotism încep să fie contestate.

Ca profesor la catedra de folclor, ca jurnalist realizator de emisiuni de obiceiuri și tradiții populare, de muzică tradițională românească la TVR, studiind satul timp de 49 de ani și trăind în inima lui, am constatat că din dorința de a fi acceptați de lumea vestică, din dorința de a ne moderniza, practic s-a șters cu buretele mare parte din ceea ce a fost bun: de la un mod de a fi, de a gândi, până la lucruri simple, chiar cuvinte din vocabularul românesc.

Din nefericire, astăzi asistăm la o criză a satului românesc atât din punct de vedere practic cât și spiritual. Fără a fi nostalgici ai trecutului, acele valori morale, spirituale și culturale teaurizate din satul românesc, trebuie aduse din nou în actualitate.

Intrarea noastră în comunitatea europeană, libertatea care ni se oferă de a călători în lumea întreagă, de a fi vizitați și a găzdui toată națiunile lumii, încă nu au știrbit întru totul parfumul particular al muzicii noastre tradiționale, al obiceiurilor, al literaturii, al credinței.

Satul își mai păstrează culoarea locală prin nunți, botezuri, muzică și dans, ceremonial de înmormântare. Intrate în patrimoniul mondial UNESCO, aceste valori demonstrează spiritul încă viu, creator care, mai dăinuie în acest „centru al universului” care este SATUL ROMÂNESC în perspectiva căruia se poate face cunoscută IDENTITATEA neamului românesc și – cum spunea poetul Lucian Blaga – „veșnicia s-a născut la sat”!